Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

15.12.2021

YRITYSTUKINEUVOTTELUKUNNAN LAUSUNTO

Turvetuotantokoneiden romutustuki

1. Lausuntopyyntö ja tuen kuvaus

Työ- ja elinkeinoministeriön energiaosasto on pyytänyt 17.11.2021 päivätyllä lausuntopyynnöllä yritystukineuvottelukunnalta lausuntoa siitä, täyttääkö *turvetuotantokoneiden romutustuki* Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit ja siitä, mitä valtiontukisääntöjen mukaista menettelyä tukitoimenpiteen osalta tulisi noudattaa (lausuntopyyntö liitteenä).

Tuen tavoitteet ja sisältö

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaan tavoite sähkön ja lämmön tuotannon päästöttömyydestä 2030-luvun loppuun mennessä tulee tapahtua alueellisesti ja sosiaalisesti oikeudenmukaisella tavalla. Lausuntopyynnön mukaan tuen tavoitteena on edistää vaille käyttöä jääneiden turvetuotantokoneiden romuttamista. Tukiohjelmalla pyritään myös edesauttamaan hallittua turvealan alasajoa.

Asetusmuistiossa todetaan, että energiaturpeen käytön arvioidaan laskevan noin 75 prosenttia vuoteen 2025 mennessä. Turveyrittäjien liiketoimintaedellytykset ovat merkittävästi heikentyneet mm. energiatuotannon sääntelyn sekä päästökaupan aiheuttamien hintavaikutusten johdosta. Energiaturpeen käytön väheneminen on johtanut turvetuotannossa käytettyjen koneiden ja laitteiden käytön ja arvon väheneminiseen. Turvetuotannon parissa toimii yhteensä 442 yritystä, josta arviolta noin yksi neljäsosaa omistaa yksinomaan turvetuotantoon tarkoitettua erityiskalustoa, joka ei ole helposti muutettavissa muuhun käyttöön. Kalustoa on tyypillisesti suunniteltu käytettäväksi 20-40 vuotta. Turvetuotannon merkittävän vähentymisen myötä koneiden ja laitteiden jälleenmyyntiarvo on heikko ja monia ei voi hyödyntää muussa käytössä. Tämän vuoksi kalustoa voidaan joutua hävittämään myös romuttamalla.

Valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla annettaisiin uusi valtioneuvoston asetus turvetuotantokoneiden romutustuesta. Asetusta sovellettaisiin valtion talousarvion mukaiseen turvetuotantokoneiden romuttamisen tukemiseen, tuen myöntämiseen ja maksamiseen. Tukea myönnettäisiin Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EU 1407/2013, jäljempänä de minimis-asetus) mukaisena. Asetuksessa säädettäisiin muun muassa tukikelpoisista romutetuista turvetuotantokoneista, tukitasoista sekä tuen maksamisesta. Lisäksi asetuksella annettaisiin tarkemmat säännökset turvetuotantokoneiden romuttamiseen annettavan tuen myöntämisperusteista sekä hakijoilta vaadittavista tiedoista ja selvityksistä.

Tukea myönnettäisiin romutetuille keruu- ja imuvaunuille, jyrsimille, kääntäjille, karheajajille ja tasausruuveille. Tukea ei myönnettäisi romutetuille palaturvekoneille. Tukitaso perustuisi romutetun koneen hankintahintaan ja asetuksessa määriteltyyn tukiprosenttiin, joka laskee koneen hankintaiän perusteella. Tukea haettaisiin koneiden romuttamisen jälkeen. Valmistelussa on pidetty tärkeänä, että tukea voidaan myöntää yrityksille mahdollisimman nopeasti.

Tukiohjelmalle on vuoden 2021 kevään lisätalousarviossa varattu 20 miljoona euroa. Tukiohjelmalle on lisäksi esitetty vuoden 2022 talousarviossa 9,11 miljoonaa euroa. Talousarvioesityksen mukaan momentin 32.30.45 määrärahaa käytettäisiin avustuksiin, jotka kohdennettaisiin turvetuotantoon valmistettujen koneiden ja laitteiden käytöstä poistamiseen. Avustusjärjestelmän piiriin eivät kuuluisi muut, moneen käyttötarkoitukseen soveltuvat koneet ja laitteet.

Tuen myöntäisi Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, jäljempänä myös Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, asetuksessa asetettujen ehtojen perusteella.

2. Ennakkoarviointi

2.1 EU:n lainsäädännön mukaisten valtiontuen edellytysten täyttyminen

Tukitoimenpiteen voidaan arvioida täyttävän Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklan 1 kohdan mukaiset valtiontuen kriteerit. Tuki myönnetään valtion varoista ja sen myöntää valtio (Pohjois-pohjanmaan ELY-keskus). Tuki kohdistuu turvetuotantokoneita omistaville yritykselle, jotka toimivat lähtökohtaisesti turpeennostoalalla. Tuki on lisäksi tarkoitettu vain tietyille yrityksille, jotka täyttävät asetuksessa määritellyt ehdot. Tuki on näin ollen valikoiva. Romutustuki voi mahdollisesti parantaa tuen saajan asemaa verrattuna kilpaileviin yrityksiin, joilla ei ole omaa vaille käyttöä jäänyttä kalustoa. Vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ei voida kokonaan sulkea pois.

2.2 Valtiontukea koskeva menettelytapa

Lausuntopyynnön mukaan tukitoimenpiteeseen soveltuu yleinen de minimis-asetus (komission asetus EU 1407/2013 muutoksineen). De minimis -asetuksen mukaan yrityksille on mahdollista myöntää tukea ilman ennakkoilmoitusta komissiolle, jos tukitoimenpide täyttää kaikki asetuksessa vahvistetut edellytykset. Yksittäiselle yritykselle myönnettävä tuki olisi enintään de minimis -asetuksen mukaisen 200 000 euron enimmäismäärä. Lausuntopyynnön mukaan yleinen ryhmäpoikkeusasetus (komission asetus 651/2014) ei sovellu tukitoimenpiteeseen. De minimis -asetuksen soveltamista voidaan pitää perusteltuna ratkaisuna tämän tukiohjelman osalta, ottaen huomioon tavoite myöntää tuet mahdollisimman nopeasti.

Tuen enimmäismäärästä on eräitä toimialakohtaisia poikkeuksia de minimis-asetuksessa. Tästä syystä on myös varmistettava, että de minimis-asetuksen soveltamisalalta rajatut, mm. maatalouden alkutuotannon alalla toimivien yritysten mahdolliset romutuspalkkiot myönnetään asetuksen 1 artiklan 2 kohdan mukaisen kirjanpidon eriyttämisvaatimuksen ehdolla. Lisäksi on syytä varmistaa, että tukea hakevan yrityksen kiintiötä arvioidaan de minimis-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan yhden yrityksen käsitteen mukaisesti.

3. Yritystukineuvottelukunnan lausunto

Yritystukineuvottelukunta puoltaa ennakkoarvioinnissa esitettyä ja toteaa, että turvetuotantokoneiden romutustukiohjelma täyttää EU:n lainsäädännön mukaiset valtiontuen edellytykset.

Valtiontukea koskevana menettelytapana kyseessä olevan tukiohjelman tapauksessa voidaan soveltaa vähämerkityksisiä tukia koskevaa yleistä de minimis -asetusta edellyttäen, että tuen enimmäismäärää seurataan luotettavin menetelmin eikä tukea myönnetä, mikäli asetuksessa vahvistettu de minimis -tuen enimmäismäärä ylittyisi kyseessä olevan tuen johdosta tai muu de minimis-asetuksen soveltamisehto ei täyttyisi. Vaikka yleistä ryhmäpoikkeusasetusta tulisi tarkastella ensisijaisena vaihtoehtona arvioitaessa yritystukien yhteensovittamista EU:n valtiontukisääntöihin, ryhmäpoikkeusasetuksessa ei tällä hetkellä ole suunniteltuun tukeen soveltuvaa poikkeusta. Myös kiireellisyysperuste tukee de minimis-asetuksen valintaa tuen EU-valtiontuki oikeusperustaksi.

Esittelijä: johtava asiantuntija Samuli Miettinen

LIITTEET

Työ- ja elinkeinoministeriön energiaosaston lausuntopyyntö 17.11.2021 liitteineen